

CARTOON RUURD KOK

JUBILEUMBOEK AWN

rectificatie Jubileumboek van de AWN:
NLG 49,95 moet zijn € 19,95

BOOR BALANS 4

Het Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam (BOOR) heeft deel 4 uitgebracht in de publicatiereeks BOOR balans. Evenals in deel 3 en (in de toekomst) deel 5 gaat het om de resultaten van archeologisch onderzoek in het tracé van de Willemspoortunnel tussen 1988 en 1992. Die resultaten

worden gepresenteerd en in een bredere context geplaatst. Deel 4 is gewijd aan de 13de-eeuwse houten sluis- en scheepsresten in Rotterdam, de plaats waar de stad Rotterdam ooit is ontstaan. De bredere context betreft: aanvullend onderzoek in archief materiaal van gemeente, Dienst Wederopbouw Rotterdam en hoogheemraad-

De restanten van de 13de eeuwse sluis tijdens de opgraving in het tracé van de Willemspoortunnel in 1991. De wanden zijn gemaakt van hergebruikt scheepshout.

schap; onderzoek naar de schepen waarvan resten als materiaal voor de sluisen hebben gediend; en bouwhistorisch onderzoek naar sluisen van later datum.

Het boek begint met een bijdrage van A.J. Guiran over de spectaculaire vondst van twee opeenvolgende 13de-eeuwse houten sluizen. Een vondst van grote waarde, omdat over constructie en ontwikkeling van middeleeuwse sluizen maar weinig bekend is. De resultaten zijn voor Guiran aanleiding het onderzoek naar het in 1942 blootgelegde sluisje te herwaarderen, met als conclusie dat dit sluisje nooit in de juiste samenhang is bestudeerd. In het tweede artikel gaat André van Holk in op de scheepsarcheologische kant van de opgraving. In de directe omgeving zijn door het BOOR, in samenwerking met het NISA, een fragment van een kogge-achtig vaartuig en een bijna geheel gave punter gevonden. Bovendien is gebleken dat de sluizen voor een belangrijk deel gemaakt zijn van hergebruikt scheepshout. Bij elkaar een ruime toevoeging aan de kennis van de laat-middeleeuwse scheepsarcheologie. In het derde artikel geeft Arnold Carmiggelt een schets van de geschiedenis en ruimtelijke ontwikkeling van sluizen in Rotterdam. De 13de-eeuwse sluizen worden vergeleken met die van latere datum. Behalve de sluizen zelf komen de

rol van het hoogheemraadschap, het onderhoud en het beheer aan de orde. Carmiggelt en Guiran hebben gezamenlijk een slotbeschouwing geschreven, met de conclusie dat 13de-eeuwse sluizenbouw al behoorlijk ontwikkeld was. Die conclusie kon pas worden getrokken dankzij dit pioniersonderzoek van BOOR.

Het boek ziet er zeer verzorgd uit, de gegevens zijn zeer uitvoerig gepresenteerd en bovendien heeft het gemeentearchief fraaie en duidelijke kaarten geleverd. Er is een aparte map met zeer gedetailleerde bijlagen.

A. Carmiggelt, A.J. Guiran en M.C. van Trienum (red.), 'BOORbalans 4', € 27,50.
Bestellen bij: Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam, St. Jobsweg 7, 3024 EH Rotterdam

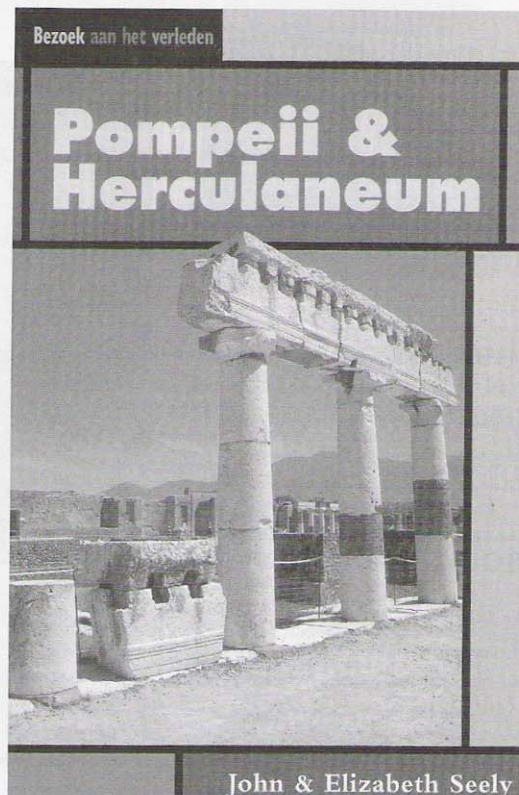
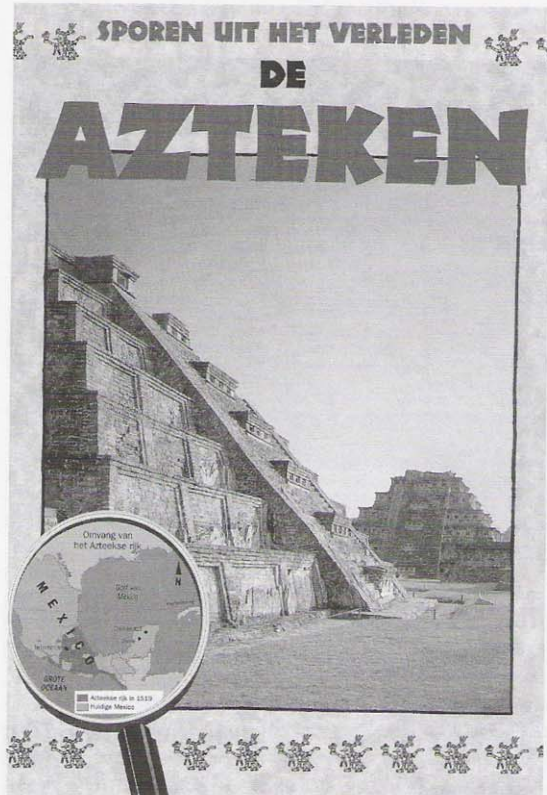
NIEUWE EDUCatieve TITELS

Uitgeverij Ars Scribendi presenteert in de serie 'Sporen uit het verleden' vier nieuwe delen, alle geschreven door John Malam:

'Het Oude Rome', 'De Vikingen', 'De Azteken' en 'De Inca's'. De boeken beschrijven de wereld van de oude volkeren volgens een vast stramien.

Achtereenvolgens krijgen de introductie van het volk, het dagelijks leven, de organisatie van het rijk, de godsdienst en het einde van het rijk/de beschaving de aandacht. De schrijfstijl is bondig en zakelijk. Daarnaast zijn aparte blokjes tekst over wetenswaardigheden. De illustraties met foto's van landschappen en veel archeologische vondsten, reconstructietekeningen en zeer leesbare kaartjes zijn voortreffelijk.

De boeken over de Romeinen en de Vikingen zullen met veel 'soortgenoten' moeten concurreren. Voor die over de Inca's en Azteken is dat iets minder het geval. Bovendien zijn die volkeren momenteel behoorlijk in het nieuws, met het blootleggen van een nog vrijwel intacte Inca-stad in het Peruaanse Andesgebergte, van tenminste vijfhonderd jaar oud; en met de Mexico-tentoonstelling in de Nieuwe Kerk. In een andere serie, 'Bezoek aan het verleden', werd door Ars Scribendi 'Pompeii & Herculaneum' uitgebracht. In deze serie

maken de auteurs met tekst en vooral foto's een soort rondleiding op de locatie. Daarbij worden die plaatsen aangedaan die de verschillende aspecten van het vroegere leven aldaar kunnen illustreren. John & Elizabeth Seely hebben ervoor gezorgd dat er niets essentieels ontbreekt. Zij leggen veel nadruk op de rijkdom van de vroegere bewoners, getuige rubrieken als 'Schitterende huizen', 'Prachtige tuinen' en 'Een aangenaam leven'. Een tijdsbalk, plattegrond en verklarende woordenlijst sluiten het boek af.

'Sporen uit het Verleden' / 'Bezoek aan het verleden', €12,75, verkrijgbaar bij de boekhandel.

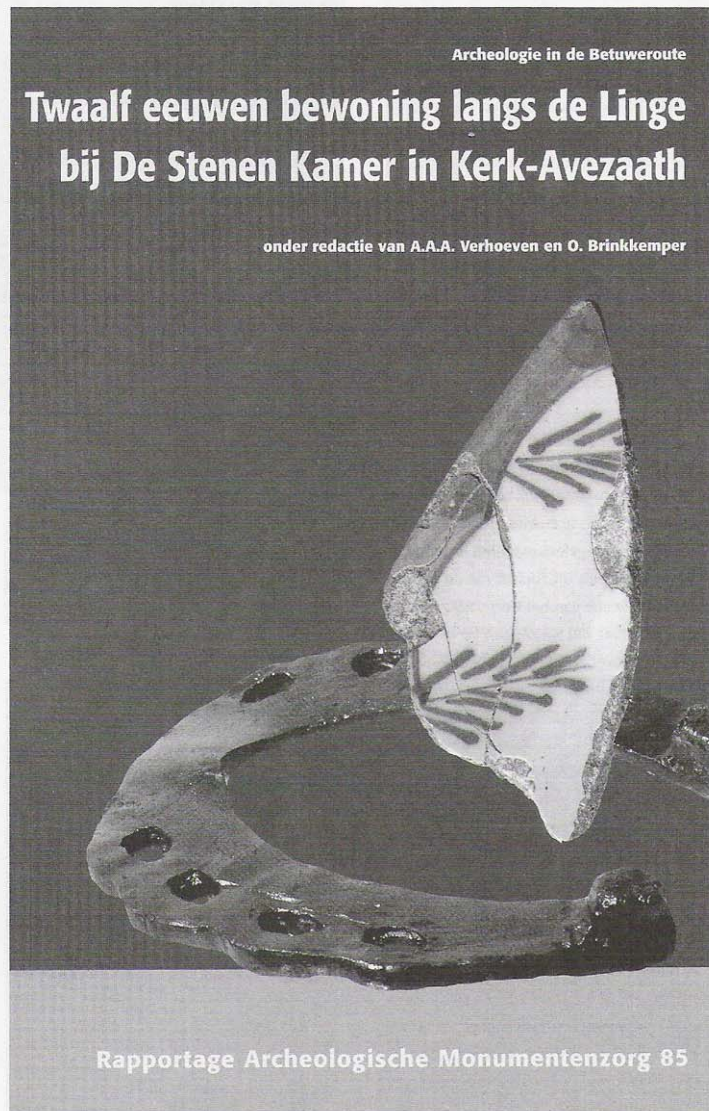
BETUWEROUTE

Kort geleden zijn in de RAM-reeks (Rapportages Archeologische Monumentenzorg) zeven stevige Betuweroute-verslagen uitgebracht. Op deze plaats voert het te ver die alle te bespreken; we perken de aandacht hier tot de eerste twee. Dat zijn de nummers 80 (Papendrechtse Stroomrug) en 81 ('Huis Malburg', Kerk-Avezaath). Over de andere leest u in volgende nummers. Beide boeken gaan over vindplaatsen waar bij behoud in situ niet mogelijk is gebleken. De daardoor noodzakelijke opgravingen worden in de rapportages grondig geschetst. De onderzoekers bespreken alle fysisch-geografische en archeologische (o.a. aardewerk, archeozoölogie, archeobotanie) aspecten van de opgravingen afzonderlijk en in detail; met vondstbeschrijvingen, -dateringen en -analyses, en met beschrijvingen van het complex als geheel. Op de Papendrechtse Stroomrug zijn de vondsten vrij bescheiden (maar niet onbeduidend) geweest. Na vooronderzoek van RAAP in 1992 is de vindplaats het voorjaar van 1996 door de ROB opgegraven. Bewoningssporen zijn niet aangetroffen, maar er kwamen wel sporen van een brandplaats uit de Late IJzertijd tevoorschijn. Dat is om twee redenen interessant: een dergelijke brandplaats is tot nu toe uniek in West-Nederland; en brandplaatsen zijn als 'verzamelplaats' goede indicatoren voor het dagelijks leven van de mens uit die tijd. Zeker omdat een landschapsreconstructie van de Late IJzertijd goed mogelijk was. In de Romeinse tijd lag in de directe omgeving

een inheems-Romeinse nederzetting. De IJzertijd- en Romeinse sporen op deze vindplaats staan niet met elkaar in verband. Bij 'Huis Malburg' was de opgraving veel grootschaliger. Het veldwerk heeft uiteindelijk een jaar (maart 1997-maart 1998) geduurd. De opgraving is in de eerste plaats belangrijk omdat het één van de verrassend weinige middeleeuwse vindplaatsen van het Betuweroute-tracé blijkt te zijn. Er zijn resten aangetroffen van een nederzetting uit de Volle Middeleeuwen (1050-1250), met twee boerderijen. De bewoners daarvan moeten hebben geleefd van akkerbouw en runderteelt. De nederzetting behoorde tot een voorloper van de parochie Avezaath, waar de

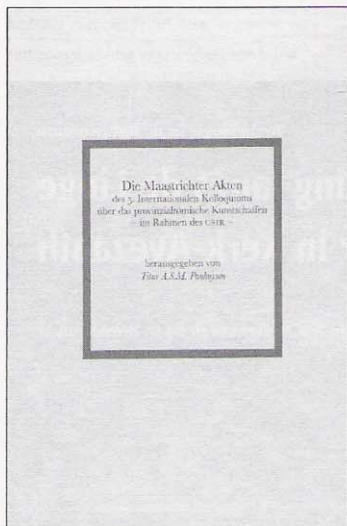
geldeconomie minder belangrijk was dan het kerkelijke netwerk. Dat blijkt vooral uit het kleine aantal gevonden munten. Het belang van de kerk wordt bevestigd door vondsten van kruisafbeeldingen en mogelijk een pelgrimsinsigne.

RAM-reeks 80 en 81. Bestellen/inlichtingen bij: ROB, afd. Communicatie, 033 - 422 75 93. Prijzen variëren van € 23 tot € 34, en zijn onder voorbehoud.

DIE MAASTRICHTER AKTEN 1997

Eind mei 1997 werd in Maastricht het vijfde internationale congres over "Probleme des Provinzialrömischen Kunstschaffens" gehouden. Het toen nog 'complete' Bonnefantenmuseum (kunst én archeologie) had in 1995 de nieuwbouw aan de Maas betrokken, en in 1996 was de rijke en unieke verzameling provinciaal-Romeins beeldhouwwerk van Maastricht ontsloten in het eerste Nederlandse deel van het Corpus

Signorum Imperii Romani (CSIR), tevens de eerste wetenschappelijke bestandscatalogus van het museum. Het programma was uitdrukkelijk gefocust op het internationale onderzoek als uitvloeisel van de voortgaande publicatie van het Corpus Signorum Imperii Romani, dat wil zeggen op kennisuitwisseling over de Romeinse beeldhouwkunst in de voormalige provincies van het Romeinse rijk. De nadruk lag op het onderzoek van Romeinse grafmonumenten en iconografische invloeden, in het bijzonder uit het hellenistische oosten. Vanzelfsprekend kwam de eigen regio aan bod met lezingen over de sarcofaag van Simpelveld en discussies over het rijke Maastrichtse materiaal. Onlangs is de congresbundel met 21 bijdragen in het Duits, Engels en Frans gepresenteerd, een kloek boek van meer dan 300 pagina's met vele illustraties, prachtig vormgegeven door BPr Crouzen (Scorpio); het was zijn laatste werk vóór zijn vroegtijdige overlijden in de zomer van 2001. Zoals het

congres is ook het boek tot stand gekomen onder het patronage van de Stichting Willem Goossens in Maastricht.

Die Maastrichter Akten des 5. Internationalen Kolloquiums über das Provinzialrömische Kunstschaffen — im Rahmen des CSIR — Maastricht 29. Mai bis 1. Juni 1997. Typologie, Ikonographie und soziale Hintergründe der Provinzialen Grabdenkmäler und Wege der ikonographischen Einwirkung. Samengesteld door Titus A.S.M. Panhuysen, € 50,90 (Ook te bestellen bij de Stichting Willem Goossens, p/a Sint Amandusstraat 22, 6212 CM Maastricht)

STEENTIJDENSEN IN RIJSWIJK

In Ypenburg, een VINEX-wijk in (toen nog) Rijswijk, is in 1998 een 5500 jaar oude begraafplaats opgegraven. Het grafveld is van een ouderdom waarvan op dat mo-

Ypje van Rijswijk. (Foto's: D. Visbach)

ment bewoning nog nooit was vastgesteld of zelfs maar vermoed. Een spectaculaire vondst en een buitenkans voor wetenschappelijk onderzoek vooral omdat het skeletmateriaal zeer goed bewaard is gebleven. De populair wetenschappelijke publicatie van deze opgraving heet 'De steentijdmensen van Rijswijk'. De nadruk ligt vooral op de praktijk van de Nederlandse archeologie. Het lijkt een boek waarin één specifieke opgraving wordt gepresenteerd, terwijl het juist een veel breder doel dient. Na het inleidende hoofdstuk wordt in hoofdstuk 2 en 3 het werk van de archeoloog in beeld gebracht, met Ypenburg als leidraad. Daarna wordt de geschiedenis van de locatie zelf beschreven (tot aan het heden), met de interpretaties van specialisten en met de nieuwe vragen die elk onderzoek altijd weer oproept. Tot slot gaat de aandacht uit naar de begravenen zelf en vooral naar de reconstructie van één van hen. Hiervoor is Maja d'Hollosy ingeschakeld. Zij heeft een 35-jarige steentijdbewoonster een nieuw gezicht gegeven, die vervolgens 'Ypje van Rijswijk' is genoemd. Hopelijk worden de onderzoeksresultaten van dit uitzonderlijke grafveld in de toekomst ook op een wetenschappelijke wijze gepubliceerd.

H. Koot en B. van der Have, 'Graven in Rijswijk. De Steentijdmensen van Ypenburg', € 24,50 inclusief videoband. Bestellen bij: Gemeente Rijswijk, afdeling Voorlichting, Generaal Spoorlaan 2, Rijswijk ZH, 070 - 395 95 59/395 96 89.

KOOPMANSGEEST

De Open Monumentendag haakt in op 400 jaar VOC met het thema 'handel'. Voor de derde keer geeft de Stichting Open Monumentendag daarbij een boek uit over het gekozen thema. De eerste twee boeken waren een succes, en dat is dit ook. Wederom zijn de afbeeldingen voortreffelijk en de tekst leesbaar en aantrekkelijk. Dit jaar hebben Herman Beliën en Monique van Hoogstraten (samen al auteurs van 'de geschiedenis van Nederland in een notedop') het boek geschreven. Zij zijn geschiedschrijvers en hebben gekozen voor een chronologische opzet. Zij geven aan hoe de handelsgeschiedenis van Nederland is verlopen. Monumenten dienen daarbij niet als uitgangspunt, maar als illustratie

(vergezeld van heel aardige terzijde-teksten). De archeologie komt in het eerste hoofdstuk, dat tot aan Dorestad loopt, aan bod. In het hoofdstuk over de Vroege Middeleeuwen wordt al geheel overgeschakeld op de gebouwde monumentenzorg. In de latere geschiedenis gaat het uiteraard om gebouwde monumenten.

H. Beliën en M. van Hoogstraten, 'Koopmansgeest', uitgave van de Stichting Open Monumentendag, 128 blz., ISBN 90 806181 2 8, geïll. (kleur), € 12,50. Verkrijgbaar bij de boekhandel / Bestellen bij: Stichting Open Monumentendag, Amsterdam, 020 - 422 21 18, omd@erfgoedhuis.nl

DUBBELFOCUS: NEDERLANDSE OPGRAVINGSFOTO'S UIT 1900-1940

Boek bij de tentoonstelling in het RMO (zie ook bij 'tentoonstellingen'), in A5-formaat. Elk van de honderd geëxposeerde foto's wordt op een aparte pagina getoond. De foto's zijn gerangschikt naar thema's. Bijvoorbeeld: 'De opgraving in volle gang', waarin je steevast een paar mannen met een pet op en schoppen in de hand ziet poseren, vaak naast een opgravingstent die doet denken aan de tenten van de Romeinse kampen rondom Het Gallische Dorpje; 'de vondsten en de sporen', waar mensen bij voorkeur bij de lens worden weggehouden; en '(hoog) bezoek', waarin de bezoekers, in hun beste kleding, netjes om de opgraving heen worden gerangschikt. De archeoloog wordt vuil, maar de bezoeker beslist niet. Leo Verhart schreef het boek, met een inleiding over de geschiedenis van de Nederlandse archeologische fotografie. Het RMO was tot de Tweede Wereldoorlog de belangrijkste opgravende instantie in Nederland. Het heeft daardoor ook de mooiste collectie opgravingsfoto's uit de periode 1900-1940. Mooie statige (én statische) foto's. Ook de inleiding is opgesierd met een aantal foto's, die niet zijn geëxposeerd omdat ze niet behoren tot de collectie van het RMO. Een mooie foto is die van Middelburg in 1941, waarop zowel een opgraving als het geruïneerde stadhuis zijn afgebeeld. Het boek is tegelijk ook een catalogus, met per foto herkomst en omschrijving. Daardoor kan de lezer precies nagaan wie en wat er nu eigenlijk te zien zijn. Voor € 13,50 heeft u honderd fraaie replica's van historische opgravingsfoto's.

Bestellen: Uitgeverij Uniepers (0294-285 111), Rijksmuseum van Oudheden (071 - 516 31 63); ook te koop in de boekwinkel.

KLEURRIJK VOC

'Het voor u liggende boek geeft in brede streken een prachtig beeld van het reilen en zeilen van de Compagnie'. Dat is waar; het Nationale VOC Jubileumboek is zonder meer schitterend geworden. De geschiedenis van de VOC is sensationeel, hoewel vaak ook wrang, en heeft de Nederlandse samenleving op een fantastische manier verrijkt met levensstijlen, kennis en voorwerpen. Van die laatste komen er weinig uit de grond, en slechts iets meer uit schepen. Ter illustratie zijn vooral schilderijen, prenten en toegepaste kunst gebruikt. Die maken het boek zeer de moeite waard, net als de informatieve en toegankelijke teksten. Het boek is in tweeën verdeeld. Deel I behandelt de Aziatische invloeden in de Nederland in de 17de en 18de eeuw; specerijen en thee, maar ook effecten op interieurs en mode. Deel II gaat over de Nederlanders in Azië. De VOC als eerste multinational ter

wereld, ook met minder fraaie trekken: slavernij en misplaatste arrogantie. Behalve de schepen ontbreken ook de diverse VOC-forten. 'De kleurrijke archeologie van de VOC' wacht om beschreven te worden.

L. Akveld en E.M. Jacobs (red.), 'De kleurrijke wereld van de VOC. Nationaal Jubileumboek VOC 1602 – 2002' € 17,90 (pb) / € 24,50 (geb.). Verkrijgbaar bij het Scheepvaartmuseum Amsterdam, het Maritiem Museum Rotterdam en het Rijksmuseum Amsterdam / Bestellen bij uitgeverij Thoth, 035-694 41 44, E-mail: thoth@euronet.nl

VINDPLAATSEN IN VOGELVLUCHT

Peter van den Broeke presenteert het (structurele) graafwerk aan de noordkant van de Waal, de Waalsprong. Dit gebied werd in een eerdere tentoonstelling een 'archeologische lusthof' genoemd. De mooiste voor-

beelden daarvan krijgen we ook nu in beeld. Na de inleiding wordt eerst kort uitgelegd hoe het archeologisch (voor)onderzoek werd georganiseerd. Daarna worden de vindplaatsen beschreven. Ter illustratie dienen de meest in het oog springende vondsten zoals de inmiddels beroemde Romeinse panfluit, de Man van Lent (getekend door Kelvin Wilson), een ijzeren steekzwaaard en een prachtige serie Romeinse mantelspelden. Uit die beschrijvingen volgt een aantal conclusies. De belangrijkste: de Waalsprong was zeer vruchtbaar, dus intensief gebruikt en dus archeologisch rijk. Opvallend is dat middeleeuwse sporen zeldzaam zijn in dit gebied. Het Waalsprong-onderzoek is echter nog niet voltooid. Het afsluitende hoofdstuk is gewijd aan de opgravingen die in de toekomst zullen plaatsvinden.

Inlichtingen: Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie, 024-329 21 24

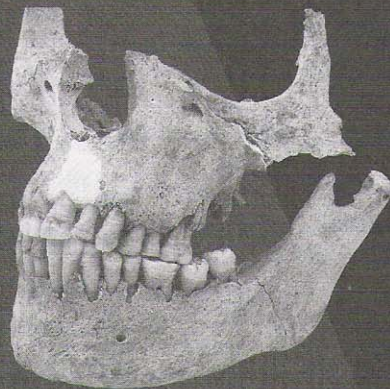
OP ZOEK NAAR DE VERLEDEN MEDEMENS

Dit boek is een bloemlezing uit teksten van ex-tandarts Tjeerd Pot over archeologie in de stad Utrecht. Al bijna 30 jaar onderzoekt en restaureert Pot als vrijwilliger vondsten bij de gemeente. Pot heeft regelmatig over zijn archeologische werk geschreven, soms wetenschappelijk, soms meer publieksgericht. De teksten in deze uitgave behoren tot de tweede soort. Als eerste tekst is een

Tjeerd Pot

Op zoek naar de verleden medemens

Bespiegelingen over archeologische en
bouwhistorische vondsten uit Utrecht

korte 'Gedachtevlucht' opgenomen over de bodemlaag ónder de oudste laag die menselijke sporen bevat. Wat was er vóór de mens? Dit vooral omdat in Utrecht af en toe 'onlogische' vondsten worden gedaan, in die zin dat op een plaats waar geen sporen van vroege bewoning te verwachten vallen die er toch blijken te zijn. Zulke gedachten rechtvaardigen de term 'bespiegelingen' die in de ondertitel van het boek wordt gebruikt. Dat zijn bespiegelingen over een aantal concrete Utrechtse vondsten. De mooiste zijn die over skeletten en vooral gebitten, het thuissterrein van de schrijver. 'Bewondering, verwondering, afgrijzen, meewarigheid' is een uiteenzetting over het menselijk gebit in het verre verleden; die begint met bewondering voor wat dat menselijke gebit allemaal kan, en eindigt met afgrijzen en meewarigheid om

wat er uiteindelijk van het gebit overblijft. 'Altijd was Kortjakje ziek?' is de uitnodigende titel van een artikel over een vrouw die getuige haar gebit een desastreuze gezondheid moet hebben gehad.

Pot gaat op verschillende manieren op zoek naar de verleden mens, niet alleen via die mens zelf (en zijn gebit), ook via een aantal intrigerende voorwerpen die de Utrechtse opgravingen hebben opgeleverd.

T. Pot, 'Op zoek naar de verleden medemens', € 9,95.
Verkrijgbaar bij de boekhandel/bestellen bij Uitgeverij
Matrijs, 030 - 234 31 48

Michel van Maarseveen treedt op 1 mei a.s. in dienst als directeur van het *Drents Museum* in Assen. Tot die tijd is hij nog directeur van het *Haags Historisch Museum* en *Museum de Gevangenpoort*.

Ton Wagemakers is de nieuwe directeur van *Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet* in Leiden, per 1 januari 2002. Hij volgt *Marjan Scharloo* op, die al per 1 september 2001 overging naar het *Teylers Museum* in Haarlem.

Sinds 1 januari 2002 is *Kitty Jansen-Rompen*, afkomstig van het *Limburgs Museum*, conservator historie en archeologie van *Museum Het Domein* in Sittard. Zij is hiermee in de plaats gekomen van *Marion Aarts*. Die heeft tot 1 januari haar functie bij Het Domein gecombineerd met die van gemeentelijk archeoloog van Sittard, maar werkt nu uitsluitend als archeoloog van de gezamenlijke gemeenten Sittard, Geleen en Born.

Met ingang van 1 maart is *Eric Moormann* benoemd tot hoogleraar aan de KU Nijmegen. Hij volgt *prof. dr. De Waele* op. Het onderzoek van prof. Moormann betreft de antieke schilderkunst en mozaïek, antieke beeldhouwkunst, de iconografie en iconologie van de antieke kunst en de topografie van het antiek Rome en Pompeii.

400 JAAR VOC

Op 20 maart 1602 werd de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) opgericht, met een vergunning om handel te drijven met en oorlog te voeren in Azië. Dit bleek het begin van een periode van economische en culturele bloei in Nederland en Europa. Reden om het 400-jarig jubileum van de VOC oprichting uitgebreid te vieren. Niet alleen de oprichtingsdag wordt feestelijk herdacht; er zal dit jaar aandacht zijn voor de gehele ontstaans- en vroege bestaansgeschiedenis van de Compagnie. In alle VOC-steden zijn het komende jaar activiteiten gepland.

Inl.: VOC-Kenniscentrum, 070-527 32 98,
www.voc-kenniscentrum.nl

SUBSIDIE NIEUW LAND POLDER-MUSEUM

De Provincie Flevoland schenkt het Nieuw Land Poldermuseum in Lelystad € 4,4 miljoen voor uitbreiding. Een van de doelen is samenwerking met onder andere de Bataviawerf en het NISA, vooral bij de opzet van een Erfgoedcentrum Flevoland. Hierin wordt ook het Provinciaal Depot voor Bodenvondsten gehuisvest.

Inl.: Nieuw Land Poldermuseum, 0320-260 799,
www.waterland.net/nieuwland

NIEUWE SUBSIDIE ARCHEOLOGISCH ERF- GOED

Voor het ontwikkelen van nieuwe technieken voor archeologisch onderzoek is dit jaar 225.000 subsidie beschikbaar gesteld door de Ministeries van EZ en OCenW. Bedrijven en instellingen kunnen met dat geld projecten financieren waarbij nieuwe technieken worden ontwikkeld of bestaande technieken beter kunnen worden toegepast. Het programma zal worden uitgevoerd door Senter, een agentschap van het Ministerie van EZ. De periode waarin aanvragen voor deze subsidie kunnen worden gedaan is voorlopig tussen 9 september en 11 oktober van dit jaar; definitieve vaststelling volgt na publicatie in de Staatscourant.

Inl.: Senter, mw. A. van Lijf, 070-361 01 91,
a.g.m.vanlijf@senter.nl

CULTUURHISTORIE WINT TERREIN BIJ RUIMTELIJKE ORDENING

Dat is eigenlijk de conclusie van de evaluatie van de Nota Belvédère, twee jaar nadat die werd gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Deze gedachte heeft de afgelopen twee jaar geleid tot subsidie van ruim tachtig voorbeeldprojecten. Een succes, waaruit meer activiteiten moeten volgen. Concreet betekent dit onder meer de nog dit jaar startende praktijkgerichte cursus 'Belvédère op de werkvloer'.

Inl.: Projectbureau Belvédère, 030 - 230 50 10,
www.belvedere.nu

EXCURSIES MET ARCHEOLOGISCHE GIDSEN IN DRENTHE

Het Drents Museum heeft in samenwerking met het NHI en de Stichting Het Drentse Landschap een groepsarrangement ontwikkeld. Men begint de dag in het NHI met koffie, gebak en een rondleiding; daarna vertrekt men naar Kampsheide met een deskundige gids die uitleg geeft over de archeologische geschiedenis van Drenthe; vervolgens is er lunch in het Drents Museum, met aansluitend een rondleiding over de archeologische afdeling; en tot slot wordt er een borrel geschonken in café Krul. Kosten: € 26,09 p.p., minimaal 15 personen.

Inl.: NHI, Pascal van Riel, 0599-23 63 74

NIEUWE VU-PUBLICATIES

De VU brengt van elke opgraving verslag uit in een folder. In december verscheen er een over Nederweert; in januari volgden er nog twee. De eerste gaat over de vondst van een muntschat van zilveren denarii in Tiel-Passewaaij, een locatie van waaruit al eerder verslagen zijn verschenen. Deze schat is nu in het gemeentehuis van Tiel te bezichtigen. De tweede gaat over een in het najaar van 2001 afgeronde opgraving in het Brabantse Aarle-Rixtel.

Inl./bestellen: AIVU, Fokko Kortlang, 020 - 444 65 16,
 06 - 225 05 236, fp.kortlang@let.vu.nl

ACTUALISERING MONUMENTEN- REGISTER: STAND VAN ZAKEN

Het project Actualisering Monumentenregister van de RDMZ en de ROB is een nieuwe fase ingegaan: veldwerk. Monumenten (waaronder ook veel archeologische) en locatiegegevens zullen afzonderlijk en op uniforme wijze worden beschreven. Eerst is er een testfase en later dit jaar denken beide Rijksdiensten daadwerkelijk de eerste besluiten te kunnen nemen.

Inl.: Mw. F. van Campenhout of Mw. E. Rietveld,
030 - 698 86 00, info@amr.nl

CURSUS RUIMTELIJKE ORDENING

Geoplan organiseert in samenwerking met RAAP Archeologisch Adviesbureau de cursus 'Archeologie in de ruimtelijke ordening: wijziging in de Monumentenwet 1988'. De ochtend is gewijd aan de wetwijziging haar gevolgen en het archeologiebeleid van zowel centrale als provinciale overheden. De gehele middag is gewijd aan archeologiebeleid van lokale overheden, met uitwerking van een praktijkcasus. De eendaagse cursus is te volgen op 7 mei (€ 545,-) of 6 november 2002 (€ 570,-).

Inl.: Geoplan, 020-6716121, www.geoplan.nl

HOORN ONDER ONS

is de titel van het opgravingsbulletin van de gemeente Hoorn. Hiervan verscheen kort geleden het eerste nummer. Dit gaat over opgravingen onder de oude Winston bioscoop in het centrum, waarbij een middeleeuwse woonterp centraal stond. De gemeente, in de persoon van gemeentelijk archeoloog Tosca van de Walle, hoopt behalve vakgenoten ook 'geïnteresseerde leken' aan te spreken. Dat moet lukken, gezien het vele en mooie fotomateriaal, de degelijke en toegankelijke tekst en de uitstekende vormgeving.

Inl./bestellen: gemeente Hoorn, mw. T. van de Walle,
0229 - 24 04 31

VSB-FONDS VOOR NIEUWE HUNEBED- MUSEUM

Een geheel nieuw museum, een prehistorische tuin en een kennis- en expertisecentrum, dat moet het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum (NHI) in Berger worden. De kosten worden op € 680.000 geschat. Het VSB-fonds heeft reeds een kwart daarvan aan het NHI geschonken.

Inl.: NHI, 0599 - 23 63 74, hunebed.info@tref.nl

ARABISCH VOOR ARCHEOLOGEN IN DAMASCUS

In eerdere Archeobrieven is het Nederlands Instituut voor Academische Studies in Damascus al meerdere malen genoemd. Daarom willen we hier niet voorbijgaan aan de cursus Arabisch voor archeologen die het Instituut nu heeft ontwikkeld. Deze cursus voor beginners (bij voldoende belangstelling ook voor gevorderden) duurt vier weken, voorafgaand aan het veldwerkseizoen. Kosten: € 600, inschrijving vóór 1 juli 2002.

Inl.: Nederlands Instituut, 00963-11-5445469,
E-mail: naid@scs-net.org

AGENDA

TENTOON- STELLINGEN

LEIDEN – T/M 5 MEI 2002

Armenië: verborgen rijkdom uit de bergen

Twee maanden verlengd is de tentoonstelling over prehistorische herdersstammen die leefden aan de voet van de Kaukasus. Met een compleet bewaard gebleven grafwaggen van rond 1300 v.Chr. en zeventig luxe grafgriffen waaronder wagenversieringen en zilveren en gouden sieraden.

Rijksmuseum van Oudheden, Rapenburg 28
Inl.: 071-516 31 63, www.rmo.nl

LELYSTAD – VANAF 29 MAART

VOC Exposities

In de Bataviawerf is een tentoonstelling opgebouwd rond het 'Bequame Spiegel'-retourschip; en de rol die dat in de 17^e eeuw speelde. Het NISA heeft eveneens een VOC-expositie, over scheepsarcheologie en VOC-schepen. In het bijzonder het wrak van de 'Buytensorg' (1759) krijgt alle aandacht. Er zijn veel activiteiten ook voor de jeugd.

Bataviawerf, Oostvaardersdijk 01-09
Inl.: 0320-26 14 09, www.bataviawerf.nl

UTRECHT – T/M 2 JUNI

Boven Water; Het Utrechtse schip en de Nederlandse scheepsarcheologie

Het 1000 jaar oude schip is in samenwerking met het NISA in een nieuw jasje gestoken. Het Centraal Museum heeft in de gangvitrine bij het schip een presentatie ingericht over conservering en restauratie.

Centraal Museum, Nicolaaskerkhof 10
Inl.: 030-236 23 62, www.centraalmuseum.nl

AMSTERDAM – T/M 30 JUNI (BEHALVE 29 APRIL T/M 7 MEI)

Mexico: een goddelijke reis

Een verzameling van archeologische topstukken uit Mexico is nu te zien in de Nieuwe Kerk. De diverse culturen uit het tijdperk van voor de Spanjaarden (Olmeken, Maya's, Azteken) worden middels ruim 250 kunstvoorwerpen uit Mexicaanse topmusea uit Mexico in beeld gebracht.

De Nieuwe kerk, Dam
Inl.: 020-638 69 09, www.nieuwekerk.nl

LEIDEN – T/M 29 SEPTEMBER

Dubbelfocus; Nederlandse opgravingsfoto's uit 1900-1940

In het RMO zijn 100 historische Nederlandse opgravingsfoto's geëxposeerd, uit de periode 1900-1940. Rijksmuseum van Oudheden, Rapenburg 28
Inl.: 071-516 31 63, www.rmo.nl

VENLO – T/M 27 OKTOBER

Asterix en Europa

De succesvolle tentoonstelling over Asterix, opgezet door het RMO, is terug in Nederland, en wel in het Limburgs Museum. Originale voorwerpen, replica's en reconstructies brengen het verhaal van Asterix en de wereld van Romeinen en Galliërs tot leven, tezamen met bijzondere decors en een aantal interactieve programma's. 'Genieten' van de lofzang van bard Assurancetourix behoort tot een van de extra publieksactiviteiten.

Limburgs Museum, Keulsepoort 5
Inl.: 077-352 21 12; www.limburgsmuseum.nl

LOOSDUINEN – T/M 1 DECEMBER

Archeologie in Loosduinen

Deze tentoonstelling in Museum 'De Korenschuur' toont bijzondere vondsten uit Loosduinen. Deze plaats is sinds 3000 v. Chr. al bewoond. De geschiedenis van die bewoning wordt in beeld gebracht met bijvoorbeeld aardewerk uit de Late Steentijd, Romeinse sieraden, zeer oude munten en een vogel-fluitje uit de 18^e eeuw.

Loosduins museum 'De Korenschuur', Margaretha van Hennebergweg 2a
Inl.: 070-397 33 42, www.denhaag.nl/archeologie, www.loosduinsmuseum.nl

BRUSSEL – T/M 31 DECEMBER

Schitterende Scherven

Sinds de 19^e eeuw is in het centrum van Brussel een verzameling aangelegd van voorwerpen die dateren van de Prehistorie tot de 19^e eeuw. Daaronder bevinden zich uitzonderlijke vondsten zoals mammoet-beenderen.

Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein 1
Inl.: 0031 - 2 - 502 44 04, www.archeobru.be

DELFT – 11 APRIL T/M 14 JULI

Schatten in Delft; burgers verzamelen 1600-1750

Bij opgravingen in Delft is veel Chinees en Japans porselein van rond 1750 aangetroffen. Oorzaak daarvoor is de opkomst van de thee- en koffieconsumptie en de mode om het interieur te voorzien van vooral veel chinoinserieën. Die 'vreemde' voorwerpen zijn door Oost-Indiëvaarders meegebracht uit Azië. Een selectie daarvan is te bezichtigen in drie dicht bij elkaar gelegen Delftse Musea.

Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Sint Agathaplein 1, Nusantara Volkenkundig Museum, Sint Agathaplein 4, Museum Lambert van Meerten, Oude Delft 199
Inl.: 015-260 23 58, gemeentemusea@delft.nl

AMSTERDAM – 27 APRIL T/M 18 AUGUSTUS

VOC jubileum

In het Nederlands Scheepvaartmuseum is een maquette te bezichtigen van de rede van Texel, met een VOC-vloot die zich voorbereidt op een reis naar Azië. Aardig scheepsarcheologisch detail: de rede van Texel is de plaats waarvandaan de schepen vertrokken die de laatste jaren door het NISA-duikteam zijn onderzocht.

Nederlands Scheepvaartmuseum, Kattenburgerplein 1
Inl.: Foka Schoon, 020-523 22 34, www.scheepvaartmuseum.nl

ASSEN – 18 MEI T/M 18 AUGUSTUS

OertijdOnzin

Misverstanden en vooroordelen m.b.t. archeologische afbeeldingen in reclame, films, literatuur, schoolboeken, stripfiguren, cartoons en internet leiden vaak tot irritatie bij archeologen, maar tot vermaak bij relatieve buitenstaanders. De tentoonstelling laat beide kanten zien, maar wil vooral aangeven dat de oermens meer op ons leek dan men wil denkt (en wil). Als bewijs dienen archeologische vondsten: schedels en reconstructies van gezichten geven frappant inzicht over het verschil tussen oude en moderne voorstellingen van de oermens.

Drents Museum, Brink 1
Inl.: 0592-377 773, www.drentsmuseum.nl

EVENEMENTEN

VENLO – 19-20 MEI

Romeinenweekend

Experimentele archeologie ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Asterix en Europa', die nu het Limburgs Museum aandoet. In dit Pinksterweekend zal een Romeins marskamp zijn tenten opslaan in het Julianapark, achter het Museum. Op het programma staan rekenen op demonstraties van aanvalstechnieken, gladiatorgevechten en een markt met ambachten en Romeins eten en drinken.

Inl.: Limburgs Museum, 077-352 21 12; www.limburgsmuseum.nl

ASSEN – 25-26 MEI

Drents Museum-special

Het Drents Museum organiseert allerlei activiteiten rondom de tentoonstelling 'OertijdOnzin'. Er is al een datum voor geprikt, maar over de activiteiten zelf is nog niets bekend gemaakt. Het bulletin van het Museum belooft dat binnenkort meer informatie te vinden is op de website.

Inl.: Drents Museum, 0592-377 773, www.drentsmuseum.nl

TEXEL – VANAF 28 APRIL

Rondreis 'Duyfken' door Nederland

De Duyfken is een zeevaardige replica van een gelijknamig VOC-schip dat in 1606 Australië ontdekte. Een replica ervan, gemaakt in Sydney, is nu op weg naar Nederland. Op 28 april 2002 wordt zij hier verwacht. Het schip wordt feestelijk binnengehaald op de rede van Texel bij Oudeschild, de plaats van waaruit de oorspronkelijke Duyfken in 1601 is vertrokken. Ter gelegenheid van de 'Viering 400 jaar VOC' zal 'Duyfken' daarna een toer maken langs alle VOC-gemeenten als onderdeel van de plaatselijke festiviteiten. Daarnaast bezoekt het schip nog enkele andere havenplaatsen. In iedere aanlegplaats kan het schip bezichtigd worden.

Inl.: Stichting Duyfken VOC 2002 Nederland, Marit van Huystee, 06 - 212 942 03, www.duyfken.nl / www.duyfken.com

BASEL – 10 T/M 15 SEPTEMBER 2002

Medieval Europe

Conferentie over zes aspecten van middeleeuws Europa. Dinsdagavond is de openingssessie, woensdag volgt voor elk thema een 'key-note' lezing; donderdag, vrijdag en zaterdag zijn er voordrachten en op zondag excursies. De sprekers komen uit heel Europa. Het programma is (nog steeds) onder voorbehoud.

Inl.: www.meb2001.org

BOUGON (FRANKRIJK) – 26 T/M 30 OKTOBER 2002

The Origin and Development of Megalithic Monuments in Western Europe

Deze conferentie wordt gehouden in et prachtige Musée des Tumulus in Bougon, niet ver van Poitiers. Centraal staan de recente veranderingen in kennis en inzichten over bouw en betekenis van megalithische monumenten. Daarvoor zijn meer dan 30 sprekers uit tien Europese landen uitgenodigd.

Inl.: Musée des Tumulus de Bougon, E. Lacroix, 0033-5-49 05 14 05, musee-bougon@cg79.fr

De stichting voor de Nederlandse Archeologie behartigt de belangen van de archeologie in Nederland en zet zich in voor erkenning door politiek en maatschappij dat het archeologisch erfgoed wordt beschermd als een integraal onderdeel van cultuurhistorisch beleid. De SNA kent geen individuele leden, maar heeft aangesloten organisaties die de doelstelling van de stichting steunen.
Bureau SNA: Herengracht 474 1017 CA Amsterdam Tel. 020 - 422 79 79 Fax 020 - 422 79 10
e-mail: info@sna.nl
www.sna.nl